

נספח 5:

פרוטוקול אסיפת נציגי איכרים מרחובות, גדרה וואדי חנין ביפו - א' באייר תרנ"ה'

פרוטוקול

ביום ד' ר"ח איר נאספו הקולנסתים לבית וה"פ [ועד הפועל] על פי הזמנת הקולנסתים היחידים ברחובות - שהם היו קוראי האספה, ואלה שמות הנאספים ה' מרגליות,² ישישאו³ ורעווצקי⁴ בתור צירי רחובות. ה"ה שאחעוויץ⁵ ולייבאוויץ⁶ צירי גדרה והאדונים יארושעווסקי⁷ יפה⁸ צירי וואדי חנין ובתור אורחים האדונים צוקערמאן⁹ אסטשינסקי,¹⁰ סוחוואלסקי¹¹ מינקאו¹² ה' שלום ווילענסקי¹³ וקיזרמאן¹⁴ ואיזענשטאדט¹⁵. ואלה דברי המו"מ וההחלטות.

דברו שצריך לבקש על עבודת הכרמים שתעשינה ע"י ישראל כדי שלא יצטרכו לעשות הוצ' [אות] יתרות ומפני שיש רבים שאין להם במה לשכור פועלים נכרים וכן נמצאים רבים המתפרנסים משכר העבודה שמקבלים ונמצא כי יש בהיתר על העבודה פקוח נפשות. וכמו כן מצאו כי מפני קיומא אילנא צריך לעבוד ע"י ישראל מפני שיש עבודות דקות - שבהן תלוי קיום האילנות - שאין הערביים בקיאים בהן ואם תעשינה המלאכות האלה ע"י הערביים יש חשש מיתת האילנות. אף אמרו כי היזק אחר ההרכבות: דחית עשית ההרכבות משנת השמיטה לשנה שלאחריה גדול מאד

1. הנוסח פה מובא מעותק בכתב ידו של ברזילי, שהיה מצוי בארכיונו של אוסישקין (אצ"מ 113-112-618\A24, ופורסם אצל קניאל, היחסים, ב, עמ' 221-222. עותק נוסף, בשינויים קלים, מצוי במחברת ההעתקות של ברזילי (אצ"מ 21\A25, עמ' 174-175).
2. ככל הנראה, הכוונה למרדכי מרגולין, בעל אחד הכרמים הגדולים במושבה, ממשפחות ה'יחידים'.
3. יהושע יוספזון (יוסיסוב), בנו של יהודה לייב יוסיסוב, ממשפחות ה'יחידים' במושבה, בעל כרמים.
4. שמואל רבוצקי, איכר ופועל, מה'יחידים'.
5. ר' יעקב שכביץ, בר אוריין, בוגר ישיבת וולוז'ין, התיישב בגדרה בשנת תרנ"ג (1893).
6. דוב ליבוביץ (אריאל), מהביל"ויים מייסדי גדרה.
7. אהרן מרדכי ירושבסקי, מוותיקי ואדי חנין.
8. שלמה יפה, מראשוני ואדי חנין, התיישב במקום בשנת תרמ"ז (1886).
9. שלמה זלמן צוקרמן, מהביל"ויים מייסדי גדרה.
10. שמואל אוסטשינסקי, איכר אמיד ועצמאי בראשון לציון.
11. יחזקאל דב סוכובולסקי (דנין), פעיל ציבור ביפו, וחבר בני משה ובעל כרם ברחובות. שמו נעדר מנוסח המסמך שבמחברת ההעתקות של ברזילי, ונראה שנשמט בטעות.
12. לייב מינקוב, איכר מרחובות מה'יחידים'.
13. שלום וילנסקי, ממייסדי חדרה.
14. נתן קיזרמן, חבר הוועד הפועל, ואגרונום מטעם הוועד האודסאי.
15. יהושע איזנשטט-ברזילי, חבר הוועד הפועל.

וגם יש לחוש כי חלק גדול לא יהיה מסוגל להרכבה. כן מצאו שנחוץ למלאות קרחות הכרמים {לאמר הגפנים שלא נקלטו} בגפנים אחרים ואם ידחו זאת לשנה השניה לא יניחו שרשי הגפנים הקימים שיקלטו המטעים החדשים.

(ב) מצאו כי הזריעה נחוצה מפני טעמים אלו: (1) מפני מס הווערקה שהנמצאים בהמושבות ערבים בעד חבריהם שבחו"ל ומפני העשר {כי לרוב משלמים חלק קבוע ובגדרה שלמו בשנה העברה ששית מכל הכפר} [וזאת צריך לשלם בין שיזרעו ובין שלא יזרעו; (2) מפני ירקא כי באה"ק הירקות חלק נכבד ממזון הבית ויש שמזה תלוי כל פרנסתם; (3) מפני המרעה: כדי שלא יבאו הערבים וירעו בשדה הבור מה שגורם אח"כ: ביתר השנים מריבות והכאות שיש בהם סכנת נפשות כמו שקרה לפני שנתים ברחובות. וגם בשנת השמיטה אפשר שיבא הדבר למריבות מפני שהערבים הרועים משחיתים את הגפנים ויתר הנטיעות; (4) מפני גדול הבהמות, כי באין תבן למספא אין במה לגדל הבהמות בשנה שאחר השמיטה.

(ג) התיעצו אם כדאי שיסעו צירי המושבות לירושלים לתאר לפני הרבנים הג' [אוניס] את המצב ואחר מו"מ ארוך נחלט לדחות הנסיעה ולע"ע [ולעת עתה] יערכו מכתבים לרבני וגאוני אה"ק וחו"ל {ובתוכם גם להח"ב [להחכם באשי] ראשון לציון} ובהמכתבים האלה יתארו בפרוטרוט את נחיצות ההיתר. ורק אם יבינו כי הנסיעה לירושלים נחוצה יעלו כל הצירים הנ"ל או אחדים מהם לירושלים.

(ד) נחלט שהמכתבים הנ"ל יערכו ברחובות ואז ישלחום לזה"פ והוא ישלחם להרבנים שבאה"ק ולרבני המערב וכל המכתבים לרבני רוסיא יושלחו אחד להגאון מקאוונא והמותר ישלחו להגרש"מ שהוא ישלחם לתעודתם.

(ה) לערך מכתב גם לועד חברת התמיכה ולבאר לו נחיצות העובדה ולבקשו שישתדל לפני רבני חו"ל כי יתירו העבודה.

בזאת תמה האספה.